

DOI 10.4467/12332135KRA.23.017.18625

**Międzynarodowy Dzień Archiwów i promocja książki Iwony Fischer
pt. *Rząd na emigracji, kancelaria poza krajem. Materiały związane
z działalnością Rządu Ukraińskiej Republiki Ludowej w Tarnowie
z lat 1917–1922 ze zbiorów Archiwum Narodowego w Krakowie***

Międzynarodowy Dzień Archiwów zaakcentowany został 6 czerwca 2023 r. promocją publikacji *Rząd na emigracji, kancelaria poza krajem. Materiały związane z działalnością Rządu Ukraińskiej Republiki Ludowej w Tarnowie z lat 1917–1922 ze zbiorów Archiwum Narodowego w Krakowie*. Spotkanie promocyjne poprzedziła audycja w Radio Kraków. W cyklu „Z zachodu na wschód” redaktor Anna Kluza-Łoś rozmawiała z pracownikami Archiwum dr Barbarą Berską i Iwoną Fischer. Wywiad dotyczył zarówno ukraińców przechowywanych w zbiorach Archiwum, ich interesującej historii, nowo wydanej publikacji, a także wszystkich wcześniejszych inicjatyw dotyczących Ukrainy realizowanych przez Archiwum Narodowe w Krakowie i sieć archiwów państwowych. Wspomniano m.in. o wystawie „Mamo, ja nie chcę wojny”, powstałej we współpracy archiwów państwowych, zwłaszcza Archiwum Akt Nowych w Warszawie i strony ukraińskiej oraz o dwóch wystawach internetowych przygotowanych przez Archiwum Narodowe w Krakowie – „Paralele historyczne. Історичні паралелі. Українська Республіка Людова (1917–1921) i obecna wojna z Rosją” oraz „Od ideologii do ludobójstwa. W 70. rocznicę rzezi wołyńskiej”. Podczas audycji wyemitowanej w sobotę 3 czerwca 2023 r. w godz. 22.00–23.00 zapraszano na wystawę do siedziby Archiwum. Poruszano stale obecny w mediach od czasu eskalacji wojny temat ukraiński, a dla zainteresowanych słuchaczy zaoferowano kilka egzemplarzy nowo wydanej publikacji.

W dniu 6 czerwca 2023 r. w auli Archiwum miała miejsce promocja publikacji *Rząd na emigracji, kancelaria poza krajem. Materiały związane z działalnością Rządu Ukraińskiej Republiki Ludowej w Tarnowie z lat 1917–1922 ze zbiorów Archiwum Narodowego w Krakowie*. Spotkanie otworzył dyrektor Archiwum Narodowego w Krakowie prof. dr hab. Wojciech Krawczuk, witając przybyłych gości. Następnie głos zabrał zaproszony na spotkanie Konsul Generalny Ukrainy w Krakowie Władysław Wojnarowski. Podziękował on krakowskim archiwistom za przygotowanie publikacji, podkreślając, iż w czasie trwającej na Ukrainie wojny to niezwykle ważne przedsięwzięcie, zwłaszcza w dobie propagandowych wypowiedzi polityków rosyjskich kwestionujących niezależność państwa ukraińskiego. Na spotkaniu obecny był także prof. dr hab. Władysław Werestiuk, kierujący Zakładem Historii Rewolucji Ukraińskiej w Instytucie Historii Ukrainy Narodowej Akademii Nauk w Kijowie.

Wykład wprowadzający w tematykę początków państwowości Ukrainy wygłosił dr hab. Jan Jacek Bruski, prof. UJ, autor podstawowych i niezwykle cennych publikacji¹ na temat historii Ukrainy w XX w., zwłaszcza w kontekście współpracy polsko-ukraińskiej i rządów emigracyjnych działających w Polsce. Zarysował on historię polityczną regionu, przedstawił pierwsze rządy ukraińskie, opowiedział o walce o niepodległość, zarówno w kraju, jak i na emigracji, podkreślił sojusz z Polską i późniejsze wycofanie się z tegoż po zmianie sytuacji politycznej. Szczególnie zaakcentowany został tarnowski okres ukraińskich emigracyjnych rządów, z którym bezpośrednio powiązać możemy krakowskie zbiory ukraińców.

Druga część spotkania poświęcona była promocji publikacji. Autorka książki Iwona Fischer poinformowała, w jakich okolicznościach akta Rządu Ukraińskiej Republiki Ludowej trafiły do Krakowa oraz przedstawiła niezwykle ciekawą dalszą historię zbioru, zarekwirowanego tuż po II wojnie światowej przez Armię Czerwoną. Omówiła – podobnie jak w książce – wszystkie rodzaje i grupy ukraińskich archiwaliów. Publikacja ma charakter wydawnictwa promocyjnego, nie jest to niestety efekt pełnego opracowania zbioru ukraińców. Nie jest to w tym momencie możliwe, przede wszystkim wymaga dostępu do materiałów archiwalnych na Ukrainie. Pomimo tego warto promować krakowskie zbiory ukraińców, zwłaszcza w tak newralgicznym dla naszego sąsiada wojennym czasie.

Promocji towarzyszyła ponownie zaprezentowana wystawa planszowa², przygotowana w 2018 r. w związku z konferencją naukową „Archiwa ponadnarodowe. Wspólne

¹ Są to m. in. *Petlurowcy. Centrum Państwowe Ukraińskiej Republiki Ludowej na wychodźstwie (1919–1924)*, Kraków 2000; *Symon Petlura jako przywódca emigracji ukraińskiej*, [w:] *Symon Petlura – przywódca niepodległej Ukrainy*, red. Mirosław Szumiło, Warszawa 2021; *Centrum Państwowe Ukraińskiej Republiki Ludowej na wychodźstwie (1920–1940)*, [w:] *Rządy bez ziemi – struktury władzy na uchodźstwie*, red. Radosław Paweł Zurawski vel Grajewski, Warszawa 2014; *Sojusz polsko-ukraiński 1920 r.: Piłsudski, Petlura i próba geopolitycznej przebudowy Europy Wschodniej*, [w:] *O granice, niepodległość i cywilizację. Szkice o wojnie polsko-bolszewickiej*, red. Jacek Kłoczowski, Kraków 2013; *Centrum Państwowe Ukraińskiej Republiki Ludowej na wychodźstwie w latach 1919–1924*, „Dzieje Najnowsze” 1999, 31 (4); *Emigracyjny rząd Ukraińskiej Republiki Ludowej w latach 1919–1926*, Prace Komisji Wschodnioeuropejskiej Polskiej Akademii Umiejętności, t. 4, Kraków 1997; Jan Jacek Bruski, *Rada Republiki – Parlament Ukraińskiej Republiki Ludowej na uchodźstwie (II–VII 1921 r.)*, [w:] *Polska i Ukraina. Sojusz 1920 r. i jego następstwa*, red. Zbigniew Karpus, Waldemar Rezmer, Emilian Wiszka, Toruń 1997.

² Pierwsza prezentacja wystawy odbyła się w trakcie konferencji „Archiwa ponadnarodowe. Wspólne dziedzictwo – różne rozwiązania” w dniu 16 września 2021 r. Informacja o wystawie została zamieszczona w dziale Kronika w „Krakowskim Roczniku Archiwalnym” w 2021 r.: Iwona Fischer, *Wystawa „Rząd na emigracji, kancelaria poza krajem. Materiały związane z działalnością Rządu Ukraińskiej Republiki Ludowej w Tarnowie z lat 1917–1922 ze zbiorów Archiwum Narodowego w Krakowie”*, „Krakowski Rocznik Archiwalny” 2021, t. 27, s. 213–215, a także w wydawnictwie pokonferencyjnym: Iwona Fischer, *Government-in-Exile – Extraterritorial Chancellery. Materials Associated with Activities of the Government of the Ukrainian People’s Republic in Tarnów in the Years 1917–1922 Preserved at the National Archives in Cracow*, [w:] *Supranational archives: Shared heritage – different solutions*, red. Halina Dudała, Cracow 2022.

dziedzictwo – różne rozwiązania”, organizowaną przez Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych, Archiwum Narodowe w Krakowie oraz Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie. Wystawa była dostępna dla publiczności w hallu Archiwum od 6 czerwca do 31 sierpnia 2023 r.

Iwona Fischer
Archiwum Narodowe w Krakowie